

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2006-750-0130
Dok.: MHH40369

Besvarelse af spørgsmål nr. 65 af 7. juni 2006 fra Folketingets Europaudvalg (EUU alm. del)

Spørgsmål:

”Ministeren bedes oplyse, om det i henhold til Grundlovens § 42, stk. 6, er muligt at afholde bindende folkeafstemning om udvidelsen af EU med et nyt medlemsland.”

Svar:

1. En udvidelse af EU med et nyt medlemsland sker ved indgåelse af en traktat herom mellem det nye medlemsland og de eksisterende medlemslande i overensstemmelse med de procedurer, som er fastlagt i artikel 48 i traktaten om Den Europæiske Union.

For Danmarks vedkommende vil en sådan traktat skulle indgås af regeringen på grundlag af grundlovens § 19, og regeringen vil i den forbindelse skulle indhente Folketingets samtykke, jf. § 19, stk. 1, 2. pkt.

Efter bestemmelsen i § 19, stk. 1, 2. pkt., kræves Folketingets samtykke således bl.a. for, at regeringen kan indgå forpligtelser, til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Samtykke kan gives ved lov eller ved folketingsbeslutning, jf. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (3. udgave ved Ole Espersen, 1980), side 396.

I forbindelse med de udvidelser af antallet af EU's medlemslande, der er gennemført siden Danmarks indtræden i EF den 1. januar 1973, har der været fulgt den praksis, at Folketingets samtykke er blevet meddelt i lovs form, jf. herved f.eks. § 1 i lov nr. 445 af 10. juni 2003 om Den Europæiske Unions udvidelse med Tjekkiet, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet.

På den baggrund forudsættes det i det følgende, at Folketingets samtykke også i et tilfælde som det, der sigtes til i spørgsmålet, vil blive meddelt ved lov.

Om muligheden for at afholde en bindende folkeafstemning om udvidelsen af EU med et nyt medlemsland bemærkes herefter følgende:

2. Grundlovens almindelige regler om afholdelse af folkeafstemninger er fastsat i grundlovens § 42, der har følgende ordlyd:

”§ 42. Når et lovforslag er vedtaget af folketinget, kan en tredjedel af folketingets medlemmer indenfor en frist af tre søgnedage fra forslaget endelige vedtagelse overfor formanden begære folkeafstemning om lovforslaget. Begæringen skal være skriftlig og underskrevet af de deltagende medlemmer.

Stk. 2. (...)

Stk. 3. (...)

Stk. 4. (...)

Stk. 5. Ved folkeafstemningen stemmes for og mod lovforslaget. Til lovforslagets bortfald kræves, at et flertal af de i afstemningen deltagende folketingsvælgere, dog mindst 30 procent af samtlige stemmeberettigede, har stemt mod lovforslaget.

Stk. 6. Forslag til finanslove, tillægsbevillingslove, midlertidige bevillingslove, statslånslove, normeringslove, lønnings- og pensionslove, love om meddelelse af indfødsret, love om ekspropriation, love om direkte og indirekte skatter samt love til gennemførelse af bestående traktatmæssige forpligtelser kan ikke undergives folkeafstemning. Det samme gælder forslag til de i §§ 8, 9, 10 og 11 omhandlede love såvel som de i § 19 nævnte beslutninger, der måtte være i lovs form, medmindre det for disse sidste ved særlig lov bestemmes, at sådan afstemning skal finde sted. For grundlovsændringer gælder reglerne i § 88.

Stk. 7. (...)

Stk. 8. (...)”

Bestemmelsen i § 42 har som udgangspunkt karakter af en bestemmelse om beskyttelse af et mindretal i Folketinget. Som det fremgår, indebærer § 42, stk. 1, således, at en tredjedel af Folketingets medlemmer indenfor en frist af tre hverdage fra et lovforslags endelige vedtagelse kan begære folkeafstemning om lovforslaget.

Adgangen for et mindretal til at begære folkeafstemning gælder imidlertid ikke i forhold til et folketingssamtykke efter § 19, som er meddelt i lovs form. Det følger således af § 42, stk. 6, 2. pkt., at en lov, som indeholder et folketingssamtykke i henhold til § 19, kun kan undergives folkeafstemning, hvis et flertal i Folketinget vedtager en særlig lov om, at en sådan afstemning skal finde sted.

Ved folkeafstemningen stemmes for og mod lovforslaget. Såfremt et flertal af de i afstemningen deltagende folketingsvælgere, dog mindst 30 % af samtlige stemmeberettigede, har stemt mod lovforslaget, bortfalder lovforslaget, jf. grundlovens § 42, stk. 5.

Det følger af det anførte, at Folketingets samtykke efter grundlovens § 19 til en traktat om udvidelse af EU med et nyt medlemsland kan undergives en bindende folkeafstemning efter de nærmere regler i grundlovens § 42, stk. 5. Dette forudsætter imidlertid, at det pågældende samtykke

meddeles ved lov, og at et flertal i Folketinget herudover vedtager en særlig lov om, at folkeafstemning skal finde sted.